

Bilden av 60-talet

Det finns ett stort antal publikationer om bilden av det förflutna. Det är ett ämnesområde som intresserar såväl etnologer, folklorister, historiker som forskare inom andra vetenskapsgrenar. Relationen mellan den levnad som ägt rum och representationer av densamma har diskuterats och kommer att diskuteras även i fortsättningen. I och med den narrativa vändpunkten sågs det förflutna som berättelser om det förgångna där relationen till faktiska händelser inte uppfattades som något större problem. I den nymaterialistiska andan har diskussionen kring denna relation fått ny fart. Forskare både vill och kan säga något om det liv som människor har levt och de faktiska händelser som skett. En annan fråga är på vilket sätt man som forskare kan göra en balanserad framställning av ett decennium. Man kan fråga sig om det överhuvudtaget finns något som är så typiskt för ett decennium att de som upplevt det kan känna igen sig. Själv har jag studerat 50-talet med utgångspunkt i frågelistmaterial som jag analyserat med hjälp av emotionsuttryck för att på så sätt nå de stämningar som var aktuella då så som de som skrivit frågelistsvaren minns dem i nu-tid. Det är fråga om analys av ett vardagsliv där politiska händelser och samhällsliga processer sätter sin prägel på svaren. Om jag hade gjort analysen med utgångspunkt i annat material skulle bilden av 50-talet säkert ha sett annorlunda ut. Hur och med utgångspunkt i vad kan då bilden av 60-talet återges?

Katja-Maria Miettunens doktorsavhandling *Menneisyys ja historiakuva*² [Det förflutna och bilden av historia] bygger upp bilden av 60-talet med utgångspunkt i tre begrepp, nämligen aktionsgrupper, radikalism och popkultur med mål att nå en bild av historien snarare än en bild av

60-talet som sådant. Det är alltså berättelserna om 60-talet som är i fokus. För att förtydliga skillnaden mellan det faktiska 60-tal som en gång fanns och minnet, representationerna av detsamma skriver hon decenniet med bokstäver de gånger hon avser historiebilden. Materialet består av självbiografier av och intervjuer med författare, popmusiker och personer som var radikala under gällande tid. Avhandlingen har således en klar avgränsning där vardagslivet har uteslutits. Författaren problematiserar begreppet sextiotalist och vill undvika begreppet eftersom det är värdeladdat. Istället skriver hon om dem som minns, eller de dåtida personerna. I avhandlingens inledande avsnitt relaterar hon sin studie till tidigare forskning. Hon konstaterar att historiker tidigare inte använt sig av minnesmaterial eftersom det uppfattats som subjektivt och därför opålitligt. Forskning kring relationen mellan minne och historia har däremot varit livligare utomlands. Hon nämner oral history flyktigt, aningen förvånande, som en forskningsgren som tangerar hennes. Dessutom ges en bakgrund till varför biografering blivit populärt och varför just 60-talisterna är upptagna med att skriva självbiografier. Materialet, självbiografierna och memoarerna samt intervjuerna, problematiserar hon inte speciellt mycket vilket enligt mig är en brist i studien. Hon gör i enlighet med Paul Ricour skillnad på det levda livet och berättelsen om det. I en bilaga får läsaren ta del av de personer vars memoarer ligger som grund för undersökningen. Listan är imponerande lång.

Avhandlingen har en läsarvänlig struktur. Istället för att utgå från en kronologi eller de tre centrala temana aktionsgrupper, radikalism och popkultur knyter hon dem samman. Inledningsvis får vi ta del av hur sextioalet föds, hur det tog sig uttryck i form av olika fenomen, vilka som var de betydande ögonblicken, hur sextioalet tog slut samt slutligen decenniets betydelse. Inom dessa teman presenteras inledningsvis de radikala medan popkulturen presenteras i avsnittet om sextioalets fenomen. Efter detta

2 Miettunen, Katja-Maria 2009. *Menneisyys ja historiakuva*. *Suomalainen kuusikymmentäluku muistelijoiden rakentamana ajanjaksona*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki. 306 s.

presenteras fenomen som låg i marginalen, samt den betydelse som minnet av sextioalet framkallar.

I denna recension går jag inte in på själva innehållet eftersom jag läste boken mest med tanke på hur ett decennium kan undersökas och presenteras. Eftersom jag inte är historiker kan jag antagligen heller inte ge avhandlingen rättvisa. Här framkommer att minnet av 60-talet ter sig mångfasetterat. Bilden är på intet sätt entydig. Den bild som de radikala gav och den som de aktiva inom den dåtida popkulturen gav är olika. De radikala lyfter fram fredsrörelsen, tolerans, vänsterrörelsen och händelser såsom ockuperingen av Gamla studenthuset samt ockuperingen av Tjeckoslovakien. De som var aktiva inom popkulturen lyfter fram olika subgenrer inom ungdomsmusiken, mode, turnéer och fans. Det som lyfts fram som typiskt för tiden beror, ganska självklart, på den livsmiljö som den som minns tiden levde i. Det som däremot är gemensamt för de radikala och "popparna" är att de minns tiden med vemod och nostalgi. Sextioalet uppfattades av dem som en mycket bättre tid än det "usla" sjuttioalet eller den "olyckliga" nutiden. 60-talets speglas sålunda både till en tid som kommer strax efter och med nutiden. Det vilar också en

stark besvikelse över dessa minnen som har sin grund i att de som minns upplevde att de ungas revolt kvästes och att de radikala elementen integrerades i systemet. På så sätt karaktäriseras minnen av både besvikelse och nostalgi. Intressant är att även det material om 50-talet som jag själv analyserat karaktäriseras av nostalgi och en tanke om att "allt var bättre förr". Slutligen presenterar författaren tankar om det finns en generation 60-talister. Hon funderar också på relationen mellan bilden av 60-talet och bilden av den som minns tiden, relationen mellan den personliga identiteten och den kollektiva identiteten.

Avhandlingen visar att ämnena etnologi/folkloristik och historia har mycket gemensamt. Ändå saknar jag nerifrånperspektivet där en tidsperiod studeras utgående från vardagen, med det till synes omärkbara i blickfånget. Det skulle antagligen ha gett en aningen annan bild av 60-talet samtidigt som de som upplevt decenniet antagligen väl känner igen de fenomen som författaren tagit upp trots att de kanske var sådana som för många låg i periferin.

Lena Marander-Eklund